

# فصلنامه بین المللی قانون یار

License Number: ۷۸۸۶۴ Article Cod: Y6SH19A319 ISSN-P: ۲۵۳۸-۳۷۰۱

## بررسی نقش بازرسی در پیشگیری از وقوع جرم سربازان وظیفه

(تاریخ دریافت ۱۴۰۰/۰۷/۱۵، تاریخ تصویب ۱۴۰۰/۱۲/۱۸)

میرمهدی حسینی کوهکمری

کارشناس فقه و حقوق اسلامی

### چکیده

پیشگیری از وقوع جرم یکی از موثرترین راه ها برای تحقق جرم زدایی در جوامع است. در حال حاضر با توجه به یافته های اساتید حقوق کیفری و جرم شناسی شدیدترین مجازات ها هم نتوانسته آنطور که انتظار می رود منحنی جرایم را کاهش دهد یا به صفر برساند. ولی در مقابل منطق پیشگیری از وقوع جرم با توجه به اثرات مثبتی که آمار جرم را پایین آورده توانسته جایگاه ارزشمند از خود در سیاست جنایی و کیفری کشور ها نشان دهد. بازرسی یکی از اصلی ترین ارکان کنترل هر یک از افراد و بخش های یک سیستم به شمار می رود. و نقش بسیار مهمی در کنترل سلامت پادگان ها از نظر ایجاد بستری بدون جرم را دارند. با عنایت به اجرایی شدن لایحه خدمت سربازی مصوب (۱۳۰۳) تا الان و پذیرش ماهانه هزاران نفر سرباز وظیفه به پادگان های سراسر کشور بازرسی مراکز نظامی و انتظامی را بر آن داشته که پادگان ها را مرکزی بدون جرم تبدیل کند. در این مقاله سعی شده است که پیش گیری از وقوع جرم و راه های رسیدن به این مهم مورد بحث قرار بگیرد و نقش بازرسی در کاهش آمار جرم در پادگان ها را مورد سنجش قرار دهیم.

واژگان کلیدی: پیشگیری، جرم، بازرسی، بزهکاری، اعتیاد، مجازات

## مقدمه

یکی از اصطلاحات حقوق جزای عمومی پیشگیری از وقوع جرم می‌باشد. در قدم اول ما باید تعریفی دقیق از جرم را ارائه دهیم برای گزیده گویی بهتر است از تعریف لغوی جرم عبور کنیم و به تعریف اصطلاحی جرم پردازیم. دانشمندان علوم مختلف با توجه به رشته های تخصصی خود جرم را تعریف کردند. برای مثال آنتونی گیدنز (anthony giddens): زاده (۱۹۳۸) جامع شناس انگلیسی جرم را شیوه رفتاری که قانون را نقض میکند تعریف کرده است. در علم حقوق نیز با عنایت به ماده ۲ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ جرم را فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است تعریف میکند.

مارکسیست ها هم جرم را رفتاری علیه حقوق انسانی که نمونه بارز آن برابری برای منافع سرمایه انسانهاست و ارتکاب آن باعث صدمه اجتماعی است، تعریف کرده اند (white and haines ۲۰۰۰:۹۸) حال با توجه به تعریف های یاد شده از جرم این سوال مطرح میشود که چرا باید جامعه بدون جرم مدینه فاضله اکثر جوامع باشد و نیل به جامعه ای بدون بزهکاری و ناهنجاری های اجتماعی یکی اهداف کشور های در حال توسعه باشد. سالانه مبالغ قابل توجهی بودجه از دولت ها صرف ایجاد بستر و زیر ساخت ها برای اصلاح مجرمین از طریق آموزش میشود و علاوه بر این دولت ها به این نتیجه میرسند که یکی از شاخه های اصل بقای نظام سیاسی امنیت اجتماعی و آرامش مردم به عنوان بخش مهمی از این نظام است. بارها جمله پیشگیری بهتر از درمان است را از رسانه ها شنیدیم و مطمئناً پیشگیری از وقوع جرم نیز از درمان بزه کار و درمان آرامش از بین رفته مجنی علیه و یا مجازات مجرم که باعث تسلی خاطر مجنی علیه میشود اثر گزارتر است. بازرسی یکی از مشتقات مهم و اساسی کنترل به شمار می آید که در آن عملکرد افراد و سازمان ها مورد بررسی و بازنگری قرار میگیرند تا نقاط قوت و ضعف آنها شناسایی و اقدامات اصلاحی در جهت تقویت آن انجام شود. در سازمان های نظامی و انتظامی نقش و جایگاه بازرسی مهم و اساسی است. بازرس در سازمان های نظامی انتظامی به عنوان چشم و گوش فرمانده عمل میکنند و وظایف سنگینی همچون مصونیت بخشی به سازمان و حفظ سلامت دستگاه و سازمان را برعهده دارد (محمدعلیزاده ۱۳۸۵) بازرسی در سازمان های نظامی و انتظامی به عنوان ضابط نظامی از مرحله کشف و تعقیب تا پایان مرحله دادرسی ادامه می یابد پس باید کارشناس بازرسی فردی مجرب و باهوش باشد تا در راه کشف حقیقت قدم بگذارد. با توجه به

تعرفاتی که در مورد جرم و منطق پیشگیری از وقوع جرم و همچنین بازرسی و نقش آن در سازمان های نظامی و انتظامی شد سعی خواهیم داشت به این نتیجه برسیم که نقش معاونت بازرسی که در پیشگیری از وقوع انواع جرائم سربازان وظیفه چگونه باید باشد و راهکار هایی برای نیل به این مهم را ارائه دهیم تا خروجی سیستم پادگان ها سرباز مهارت دیده و متخصص باشد نه سرباز مجرم و بزهکار.

### بخش اول: بررسی جزایی جرائم نیروهای مسلح

پیشگیری از وقوع جرم در یک سیستم معطوف به شناخت جرائم مربوطه ان ارگان می باشد پس جرائم مربوط به سربازان وظیفه را میشناسیم و مختصرا به پاره ای از این جرائم اشاره مینماییم و سپس مشخص میکنیم که معاونت بازرسی چه کنشی برای حل این بحران میتواند داشته باشد

- ۱\_ تمرد با اسلحه (۲ تا ۵ سال حبس)
- ۲\_ تمرد بدون اسلحه (۶ ماه تا ۳ سال حبس)
- ۳\_ فرار به همراه مهمات یا سلاح یا وسایل جنگی (مجازات محاربه و در غیر محارب بودن به ۳ تا ۵ سال حبس)
- ۴\_ خودزنی در زمان جنگ (۱ تا ۱۵ سال حبس)
- ۵\_ تسلیم (مجازات محارب و در غیر محارب بودن به ۳ تا ۱۵ سال حبس)
- ۶\_ تسلیم وسایل و آلات جنگی (مجازات محارب)
- ۷\_ تصاحب اموال مجروح یا بیمار مرده (۶ ماه تا ۳ سال حبس)
- ۸\_ خود داری از کمک به افراد در معرض خطر جانی (۶ ماه تا ۳ سال حبس)
- ۹\_ سرقت اسلحه و مهمات و مواد منفجره (۲ تا ۱۰ سال حبس)
- ۱۰\_ آتش زدن و تخریب و اتلاف مشدد (۳ تا ۱۵ سال حبس)
- ۱۱\_ جعل یا استفاده سند مجعول حکم یا امضا یا مهر همتراز و بالاتر به اعتبار مقام (۱ تا ۱۰ سال حبس)
- ۱۲\_ رشا و ارتشا (۱ تا ۳ سال حبس)
- ۱۳\_ شورش (مجازات محاربه ۳ تا ۱۵ سال حبس)
- ۱۴\_ توهین به مافوق (۲ ماه تا ۱ سال حبس)
- ۱۵\_ توهین به زیر دست (۲ ماه تا ۱ سال حبس)

## بخش دوم: اهمیت بازرسی در سیستم

نظارت و کنترل یکی از وظایف اصلی مدیریت یک نهاد میباشد و تمامی سیستمها باید به طور مستمر و شفاف مورد نظارت و بازرسی قرار بگیرد. هدف نهایی نظارت اصلاح و بهبود اوضاع است و به طور دقیق شناسایی \_ کشف \_ ریشه یابی و راه حل اصلاحی ارائه میشود راه حلی که همراه با یافتن خطاهای عوامل دست اندرکار اشتباهت فاحش را برملا ساخته و برای ادامه مسیر دستورالعمل مناسب صادر نماید. خسارت نظامی در مقابل سلامت نظامی قرار دارد و به سیستم نظامی ضرر های قابل توجهی وارد مینماید و اهداف مشترک پاپوران را به خطر میاندازد لذا مبارزه با مصادیق فساد در سازمان ها با دیدگاه پیشگیری از دیدگاه اختلال در سلامت اقتصادی \_ اجتماعی \_ نظامی گری \_ می باشد.

سه هدف اصلی برنامه بازرسی را به شرح زیر تقسیم کرده است :

۱\_ کاهش اختلال در آموزش و سایر فعالیتهای مهم

۲\_ تقویت استانداردهای تعیین شده

۳\_ افزایش آموزش به واحدهای بازرسی که کمبود آموزش دارند

نهایتاً نتایج بازرسی شامل موارد زیر می شود:

۱\_ شناسایی علت اصلی وقوع مشکل

بازرسان باید بررسی کنند که علت اصلی انحراف از معیار های اصلی و اساسی چیست و اینکه این انحراف در کجا قرار دارد نتیجه نقص آموزش کمبود منابع است یا نبودن انگیزه؟

۲\_ تعیین نقاط ضعف وقوت

بازرسی ها در صورت که صحیح انجام گیرد به شناسایی برخی نقص ها و کاستی هایی از جریان امور منجر خواهد شد اگر بخواهیم بازرسی موثر باقی بماند باید بتوان ضعف هارا به خوبی شناسایی و برطرف و نقاط قوت را تقویت کرد این رویکرد یکی از جنبه های مهم فرماندهی رهبری و مدیریت

است.

### ۳\_ پیشنهاد اعمال اقدامات اصلاحی

هدف نهایی همه ی بازرسی ها کمک به حل مسایل و مشکلات فرماندهان طبق قوانین و مقررات است بازرسی ها باید راه حل های پیشنهادی خود را بلافاصله با توجه به قدرت و توانمندی افراد یا سازمان ها توصیه کنند (اصول و رویکرد های بازرسی در سازمان های نظامی و انتظامی : محمد علیزاده اکبر - جی محمد باقر ۱۳۸۶)

### ۴\_ مشارکت در اجرای نتایج بازرسی

بازرسی ها میتوانند با ارزیابی موفقیت امیز واحد هایی که قبلا بازرسی شده است و ارائه بازخورد های مناسب آن به واحد های مافوق اصلاحات گسترده ای را در این واحد ها به وجود آورد و روحیه مشارکت و همکاری آنها را تقویت کند.

### بخش سوم: پیشگیری از وقوع جرم

پیشگیری از وقوع جرم مبحثی از ترمینالوژی حقوق جزای عمومی است و به معنای جمله راهبردهایی که به دنبال کاهش خطر وقوع جرایم و اثرات مضر بالقوه آنها بر افراد و جامعه میباشد. واژه پیشگیری را در فرهنگ عمید اینگونه معرفی کردند: پیش دستی کردن پیشی گرفتن\_ و به جلوی چیزی شتافتن و همچنین خبر چیزی را دادن (عمید، ۱۳۸۹ ش. ص ۵۸) پیشگیری از وقوع جرم شامل کلیه فعالیت هایی است که به توقف یا کاهش جرم به عنوان یک پدیده اجتماعی کمک میکند این فعالیت ها توسط همه بازیگرانی انجام میزیرد که احتمالا نقش پیشگیرانه ای را ایفا میکنند. سیاست مداران مجریان قانون (قوه مجریه) \_ سیستم قضایی\_ خدمات اجتماعی\_ سیستم های آموزش سازمان های جامع مدنی\_ بانکها\_ پیام رسان ها\_ عموم مردم با حمایت رسانه ها سازمان بهداشت جهانی در تکمیل گزارش جهانی خشونت و سلامت (۲۰۰۲) و قطعنامه ۲۴۵۶ مجمع جهانی بهداشت در سال (۲۰۰۳) دولت ها را به اجرای توصیه نامه های زیر ترغیب کرده است:

۱. ایجاد\_ اجرا و نظارت بر برنامه اقدام ملی برای پیشگیری از خشونت

۲. افزایش ظرفیت برای جمع‌آوری داده‌ها در مورد خشونت

۳. اولویت‌ها را برای تحقیقات در باره علل پیامد‌ها، هزینه‌ها و پیشگیری از خشونت جرم تعریف شود.

۴. ترویج پاسخ‌های پیشگیری اولیه

۵. تقویت واکنش‌ها برای قربانیان خشونت و جرم.

۶. ادغام پیشگیری از خشونت در سیاست‌های اجتماعی و آموزشی و در نتیجه ترویج برابری جنسیتی و اجتماعی پیشگیری از جرم در دو مفهوم عام و خاص به کار برده می‌شود.

در مفهوم خاص، تدابیر پیشگیرانه ناظر بر اقداماتی است که فاقد صبغه کیفری بوده و در راستای پیشگیری جمعی از بزهکاری به کار می‌رود، ولی در مفهوم عام، اقدامات واجد صبغه کیفری و پیشگیری از تکرار بزه را نیز شامل می‌شود. پیشگیری در مفهوم کیفری و غیر کیفری آن دارای انواع و مصادیق متنوعی است. پیشگیری کیفری از طریق بازدارندگی عام و خاص، ناتوان‌سازی، اصلاح و تربیت و ترمیم خسارات بزه دیده حاصل می‌شود. پیشگیری غیر کیفری نیز که شامل دو نوع وضعی و اجتماعی است، شامل طیف گسترده‌ای از تدابیر و اقدامات پیشگیرانه است (فخر و رستمی‌غازانی، ۱۳۹۳ش، ص ۹۹).

پیشگیری از جرم ماهیت و شکل‌های مختلفی دارد. از یک سو، تأثیرگذاری گونه‌های مختلف پیشگیری یکسان نیست؛ برخی از انواع پیشگیری (پیشگیری اجتماعی) زمینه و علل وقوع جرم را از میان می‌برد و برخی دیگر (پیشگیری وضعی)، فرصت و امکان آن را کاهش می‌دهد یا دشوار می‌سازد (رایجیان، ۱۳۸۳ش، ص ۱۳۱). جرم‌شناسان، کمیسیون‌ها و نهادهای تحقیقاتی مانند سازمان بهداشت جهانی، سازمان ملل متحد، شورای تحقیقات ملی ایالات متحده، کمیسیون حسابرسی بریتانیا، تحقیقات خود و دیگران را در مورد آنچه که میزان جرایم بین فردی را کاهش می‌دهد، تجزیه و تحلیل کرده‌اند. آنها موافقت می‌کنند که دولت‌ها باید فراتر از اجرای قانون و عدالت کیفری بروند تا با عوامل خطری که باعث جرم می‌شوند مقابله کنند، زیرا مقرون به صرفه‌تر است و به منافع اجتماعی بیشتری نسبت به روش‌های استاندارد واکنش به جرم منجر می‌شود. نظرسنجی‌های متعدد نیز حمایت عمومی از

سرمایه گذاری در پیشگیری را تایید می کند ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی، بالا بردن سطح آگاهی عمومی در همه زمینه ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه های گروهی و وسائل دیگر، آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه، رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه، پی ریزی اقتصادی صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی جهت ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف ساختن هر نوع محرومیت در زمینه های تغذیه، مسکن، کار و بهداشت و تعمیم بیمه، ایجاد زمینه های مناسب برای رشد شخصیت زن و احیاء حقوق مادی و معنوی او و حمایت از مادران و کودکان بی سرپرست، افزایش آموزش خود کنترلی، بالا بردن دانش افراد، بالا بردن ارزش های پذیرفته شده، نمونه هایی از بندهای اصل سوم و بیست و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می باشد که به واقع تحقق آنها نمونه هایی از آرمان شهر مدینه فاضله می نماید بگونه ای که زمینه بسیاری از جرایم را می خشکاند.

### بخش چهارم: پیشگیری از جرم خودکشی

خودکشی را میتوان تصمیمی برای پایان زندگی و اجرای این تصمیم دانست جهان امروزی و دولت ها با آسیب های اجتماعی از دیرباز دست و پنجه نرم میکنند. و با آسیبه ها و چالشهای متنوعی روبه رو هستند و شایع ترین این آسیب ها خودکشی میباشد که نقش به سزای در انحراف جوامع از سمت پیشرفت به سمت بحران را ایجاد میکند. تمامی جوامع درگیر ناهنجاری به نام خودکشی هستند ولی از این بین پادگانها و بالخص کارکنان وظیفه به دلیل وضع خاصی که در طول ۲ سال خدمت دارند بیشتر در معرض ارتکاب این رفتار می باشند.

### بخش پنجم: عوامل عدم ایجاد انگیزه خودکشی

- ۱\_ نبود اختلالات روانپزشکی
- ۲\_ شاغل بودن و وضع مالی نامناسب
- ۳\_ داشتن فرزند
- ۴\_ داشتن احساس مسعولیت در خانه
- ۵\_ داشتن عقاید مذهبی قوی
- ۶\_ استفاده مفید از اوقات فراغت

۷\_ داشتن احساس رضایت از زندگی

۸\_ وجود یکپارچگی اجتماعی از طریق کار با استفاده مفید از اوقات فراغت

۹\_ دسترسی به خدمات مراقبت های بهداشتی و روان

۱۰\_ حمایت شدن از طرف دوستان\_ خانواده\_ و سایر افراد مهم

### بخش ششم: عوامل خطری زای خودکشی

۱\_ عوامل جمعیت شناخته شامل سن و جنس

۲\_ خودکشی گرایي فعلی و قبلی

۳\_ وجود علایم و اختلالات روانپزشکی

۴\_ وجود تاریخچه شخصی

۵\_ وضعیت روانی اجتماعی

۷\_ وضع مالی نامناسب

۸\_ عدم استفاده مفید از اوقات فراغت

### بخش هفتم: سلسله عوامل پیشگری از خودکشی سرbazان وظیفه

باور نادرستی که در بین ما رواج یافته این است که کسی که به خودکشی فکر میکند هیچگاه خودکشی نمیکند. ولی حقیقت این است که کسی اقدام به خودکشی کرده از قبل نشانه ها یا هشدارها داده است پس باید قبل از اینکه عنصر مادی تشکیل شود اقداماتی حین تشکیل عنصر روانی انجام بدهیم تا پیشگیری نتیجه دهد. بیشتر افرادی که قصد خودکشی دارند علائم یا علائم هشدار دهنده ای از قصد خود ارائه می دهند. بهترین راه برای جلوگیری از خودکشی این است که این علائم هشدار دهنده را بشناسیم و بدانیم در صورت مشاهده آنها چگونه باید واکنش نشان دهیم. اگر فکر می کنید که یکی از دوستان یا اعضای خانواده خودکشی می کند، می توانیم با اشاره به گزینه های جایگزین، نشان دادن اهمیت خود و مشارکت دادن پزشک یا روان شناس در پیشگیری از خودکشی نقش داشته باشیم. علائم هشدار دهنده اصلی خودکشی شامل صحبت کردن در مورد کشتن یا آسیب رساندن به خود، صحبت کردن یا نوشتن زیاد در مورد مرگ یا مردن، و جستجوی چیزهایی است که می تواند در اقدام به خودکشی استفاده شود، مانند سلاح و مواد مخدر. اگر فرد دارای اختلال خلقی مانند



افسردگی یا اختلال دوقطبی باشد، از وابستگی به الکل رنج می برد، قبلاً اقدام به خودکشی کرده باشد یا سابقه خودکشی در خانواده داشته باشد، این سیگنال ها حتی خطرناک تر هستند. یک علامت هشداردهنده ظریف تر، اما به همان اندازه خطرناک تر از خودکشی، ناامیدی است. مطالعات نشان داده اند که ناامیدی پیش بینی کننده قوی خودکشی است. افرادی که احساس ناامیدی می کنند ممکن است در مورد احساسات "غیر قابل تحمل" صحبت کنند، آینده ای تاریک را پیش بینی کنند و اظهار کنند که چیزی برای انتظار ندارند. سایر علائم هشداردهنده که به یک چارچوب ذهنی خودکشی اشاره می کنند عبارتند از: نوسانات خلقی چشمگیر یا تغییرات ناگهانی شخصیت، مانند تغییر حالت برون گرا به گوشه گیر یا از رفتار خوب به سرکش. یک فرد خودکشی ممکن است علاقه خود را به فعالیت های روزانه از دست بدهد، ظاهر خود را نادیده بگیرد، یا تغییرات بزرگی در عادات غذایی یا خواب خود نشان دهد.

### بخش هشتم: نگاهی به خلاصه پرونده و نمونه رای برای خودکشی سرباز وظیفه

سرباز وظیفه م.ش. در تاریخ ۱۳۸۶/۶/۱۲ ساعت ۱۵:۲۳ در موقعیت پستی برجک در پادگان ... ک. مورد اصابت یک گلوله از ناحیه ران قرار گرفته که مراتب از ناحیه فرمانده گروه شهداء (منطقه ...) نیروی هوایی سپاه به دادسرای نظامی ک. گزارش شده است. به لحاظ سکونت مجروح در شهرستان ب. با تقاضای دادسرای نظامی ک. پرونده به دادسرای نظامی ل. احاله شده و در مورد اتلاف عمدی ۸ تیر فشنگ جنگی توسط سرباز مذکور قرار منع پیگرد صادر شده و از لحاظ احقاق حق مصدوم و پرداخت دیه از بیت المال به دادگاه ارسال شده که شرح ماوقع و اقدامات قضایی و روند رسیدگی در گزارش مورخ ۱۳۹۰/۷/۱۳ شعبه مفصلاً منعکس شده است. نهایتاً شعبه اول دادگاه نظامی یک ل. به موجب دادنامه شماره ۵۱۰۴۲۸ مورخ ۸۹/۱۱/۱۲ رأی به رد تقاضای وی و به بی حقی وی صادر کرده است. دادنامه مورد اعتراض م.ش. قرار گرفته و پرونده متعاقب اعتراض وی به دفتر دیوان عالی کشور ارسال و به این شعبه ارجاع شده است. شعبه با احصاء مواردی از نقض تحقیقات که در دادنامه شماره ۰۰۵۰۰۶۶۱ مورخ ۹۰/۷/۱۴ منعکس است، ضمن نقض دادنامه تجدیدنظر خواسته، پرونده را جهت رفع نواقص احصاء شده به همان شعبه ارجاع نموده است. شعبه پس از عدم موافقت ریاست سازمان قضایی با احاله پرونده به ک. م.ش. را احضار کرده و مشخصات و آدرس مطلعان را از وی جویا شده که مشخصات و آدرس یکی از آنان را اعلام و دیگری را به بعد موکول نموده که

متعاقباً به دادگاه اعلام نموده است. ق.ت. فرزند الف. در دادگاه اظهار نموده: در دژبانی نشسته بوده اند که ساعت ۱۱ شب صدای تیر از سمت برجک شنیده شده با خودرو تریلر با یک نفر پاسدار رسمی به برجک یک رفته برجک را خالی دیده اند و سیم خاردار بود که بریده بود، امکان داخل آمدن وجود داشت؛ وارد محوطه شده اند. او از خودرو پیاده شده، م.ش. را دیده که از ناحیه پا مورد اصابت تیر قرار گرفته، با بی سیم اطلاع داده اند؛ وی بی هوش نبوده، او را به بیمارستان اعزام کرده اند. از وی سؤال کرده: چه کسی او را زده؟ اظهار نموده: «یک نفر مرا زد» کنار پادگان ما یک پادگان مقاومت بسیج بود. آن‌ها هم سربازانشان پست می دادند. وی در مورد اظهارات قبلی خود که یک نفر از سربازان نیروی مقاومت بسیج را پشت سیم خاردار دیده و از او چگونگی واقعه را پرسیده و او اظهار بی اطلاعی کرده، بیان نموده قضیه مربوط به پنج سال قبل است و حضور ذهن ندارد. بعداً به خاطر آورده که چنین موضوعی را به یاد می آورد، ولی اسم آن سرباز را نمی داند. وی اظهار کرده که دیگری م.ش. را زده و او برای خبر دادن ۹ تیر شلیک کرده و بعضی از آن‌ها به دیوار بتنی برخورد کرده است. دادگاه با اعطاء نیابت به سازمان قضایی ک. ادامه تحقیقات را به آن مرجع واگذار کرده است. نیابت اعطایی به شعبه دوم دادگاه نظامی یک ک. ارجاع شده و ابتدا از شاکی تحقیق کرده و نظریه کارشناس سلاح را به او اعلام کرده به نظریه مذکور اعتراض کرده و خواستار ارجاع امر به هیئت کارشناسی سه نفره شده است. هیئت کارشناسی با توجه به اثرات ویرانگر اسلحه کلت ۴۵ (۱۱/۴۳ میلی متری) یا سلاح ژ - ۳ و تخریب وسیع عضله که منجر به نقص عضو شده، سلاح به کاررفته را کلاشینکف ندانسته و فاصله شلیک را هفت متر دانسته و زاویه تیراندازی را از جلو به عقب اندکی از بالا به پایین با فاصله شلیک حدود ۷ متر برآورد کرده است و حسب اظهارات شفاهی ستوان ع.پ. از پرسنل واحد قضایی سابقه تیراندازی از ناحیه افراد معاند و فرصت طلب در پوشش خودروهای عبوری در جاده اصلی به طرف پادگان مذکور مسبوق به سابقه است و در نتیجه امکان خودزنی و صحنه سازی و جراحی قبلی را منتفی و تیراندازی از سوی افراد ناشناس را با قطعیت تأیید کرده است. شاکی اظهار نموده: متوجه حضور کسی بین دیوار بتنی و سیم خاردار شده پایین آمده که کارهای ایست و بازرسی را انجام دهد. وقتی شخص را رؤیت کرده به او گفته: چه کسی هستی؟ که آتش گلوله را دیده، افتاده زمین و بی هوش شده؛ پس از چند دقیقه به هوش آمده، تیراندازی کرده که نیروها را بالای سر خود دیده است... نماینده حقوقی یگان به نظریه کارشناس اولیه و رد کردن احتمال دیگرزنی توسط وی استناد کرده و بیان نموده نظریه هیئت کارشناسی سه نفره به وی ابلاغ نشده است. وی محل حادثه را پادگان ...

دانسته که گروه ... ل. موقتاً در آن مستقر بوده و بعد به ل مراجعت کرده که این منطقه به پادگان ... تبدیل شده، لذا شکایت شاکی را متوجه پادگان ... ندانسته است؛ بلکه باید نماینده گروه ... دعوت شود. دادگاه نماینده حقوقی پادگان الف. را احضار کرده، با حضور وی و شاکی تشکیل جلسه داده، شاکی تقاضای دیه کرده است. آقای ع.پ. نماینده حقوقی پادگان مذکور به نظریه کارشناسی هیئت سه نفری کارشناسی اعتراض کرده و اظهار نموده حمله از طرف شخص ثالث متصور نیست، به نظر، یگان وی با شخص دیگری تباری کرده و با سلاح خود ش. او را زده است و این حرف را بر اساس شواهد و قرائنی که در پرونده هست می گوید. ضمناً آقای ش.ک. مسئول وقت قضایی و انضباطی اطلاع کافی داشته و حضور دارد و تقاضای تحقیق از وی را کرده است. شاکی اظهار می دارد: اظهارات نماینده حقوقی را قبول ندارد. آن شب بالای سر وی آمده و گفته اند بگوید خودزنی کرده است، کارهای تو را درست می کنیم. بعد از این که او پذیرفته بود، سرهنگ پ. سراغ ق.ت. رفته بود که او را به بیمارستان رسانده بود و به او گفته بود برو به ش. بگو اعتراف کند خودزنی کرده است و آقای ت. قبول نمی کند. سرهنگ پ. او را تهدید می کند که کاری می کند خدمت سربازی اش سه سال طول بکشد. سرباز قبول می کند. شلوار او که مشخص می کرد از چه ناحیه ای تیر اصابت کرده، ناپدید شده و آن را از داخل بیمارستان برده اند. وی مجدداً به بیان صحنه و چگونگی موضوع پرداخته است. نماینده حقوقی یگان قضیه سرهنگ پ. را که اخیراً به ذهن شاکی آمده و علت تأخیر در بیان آن را جویا شده و این که چرا یک تیر اضافه از سلاح وی خالی شده به علاوه خودزنی یا دیگرزنی چه تأثیری به حال مسئول پادگان داشته است؟ شاکی اظهار نموده: چند بار این مسأله را بازگو کرده و قبلاً گفته است و شلوار مسیر ورود و خروج گلوله را نشان می داده و کارشناس از روی بانداژ انداختن مسیر گلوله را متوجه شده، خروجی گلوله سه سانتی متر و با وجود بهبودی جراحی تقریباً ۱۵ سانتی متر خروجی گلوله است که طبق نظر کارشناس سه نفره استخوان ران یکی از قوی ترین استخوان های بدن امکان ندارد با سلاح کلاش چنین زخمی به وجود بیاید. در خصوص انگیزه مسئولان از خودزنی جلوه دادن موضوع، بازتاب گلوله خوردن وی در تهران است که برای پادگان جالب نبوده و ظاهراً پادگان خراب می شود. مثالی که ایشان می زند آن سرباز از چهارپایه افتاده نه این که تیر خورده باشد. طبق گزارش اولیه که ع.م. گزارش کرده ساعت ۲۴ پوکو کشف شده ۵ عدد بوده ۳ پوکو گازی دو عدد جنگی که همراه یک قاشق در صحنه پیدا شده چون گروه های ده نفری و سه نفری در آن منطقه عبور و مرور می کرده اند برای وی هم جای سؤال است چگونه پس از شش ساعت چند پوکو دیگر اضافه

شده است، امکان دارد بعد از رفت و آمد سربازان پوکه از طرف دیگر افتاده باشد. نماینده حقوقی یگان تقاضای ارجاع امر به هیئت پنج نفره کارشناسان را کرده است. ش.ک.ک. ضمن بیان کشف ۸ عدد پوکه و یک تیر فشنگ اضافی در فاصله ۱۲ متری اظهار نموده همه پوکه‌ها مربوط به سلاح تحویلی به ش. بوده و یک عدد پوکه مازاد بر فشنگ‌ها وجود داشته است. موضوع به هیئت پنج نفره کارشناسان ارجاع شده است. هیئت کارشناسی فرضیه تبانی شاکی با دیگری را منتفی دانسته و دیگری را شاید به شوخی تأیید کرده است. دادگاه با حضور شاکی و نماینده حقوقی یگان تشکیل جلسه داده پس از استماع اظهارات آنان، با توجه به نظریه هیئت پنج نفره کارشناسی در خاتمه رسیدگی با توجه به تناقض گفتار شاکی و وجود سیم خاردار حلقوی و اظهارات متهم که مؤید وجود سیم خاردار بین پادگان بسیج و سپاه می‌باشد و این که شاکی از طرف مقابل مجروح شده و اگر ادعای وی درست باشد که فرد ناشناس روبروی وی نشسته بوده باید از عقب مورد اصابت گلوله قرار می‌گرفت؟! در حالی که کشف پوکه ادعایی در پشت سر شاکی بوده است و بندهای یک و دو نظریه هیئت کارشناسی مؤید عدم صحت ادعای شاکی دانسته و مجروحیت وی را منتفی و همه قرائن را دال بر خودزنی دانسته و رأی بر ورود بی‌حقی شاکی در پرداخت دیه از بیت‌المال صادر کرده است. دادنامه به ذی‌نفع اعلام شده، طی لایحه مفصلی تقاضای تجدیدنظر کرده است. لایحه وی هنگام شور بررسی می‌شود. پرونده به دفتر دیوان عالی کشور ارسال و به این شعبه ارجاع شده است.

#### رای دیوان

باتوجه به نظریه هیئت‌های کارشناسی سه و پنج نفره که امکان خودزنی را با بیان استدلال‌های علمی منتفی اعلام کرده‌اند و آثار تخریبی گلوله شلیک شده و عدم مشاهده خالکوبی و سوختگی در محل اصابت گلوله که معمولاً در تیراندازی‌های نزدیک و چسبیده به هدف مشهود می‌باشد و این که دادگاه بخشی از نظریه هیئت کارشناسی پنج نفره را که در جهت تأیید انگاره و برداشت خود بوده و ملاک استنباط خویش قرار داده و بخش دیگر را که احتمال خودزنی را رد کرده نادیده انگاشته است، اعتراض شاکی را وارد دانسته و دادنامه تجدیدنظر خواسته را طبق بند (د) ماده ۶ قانون تجدیدنظر آرای دادگاه‌ها نقض و رسیدگی به دادگاه هم‌عرض محول می‌شود.

رئیس شعبه ۳۲ دیوان عالی کشور - عضو معاون

فرج‌اللهی - علیا

## بخش نهم: پیشگیری از جرم استعمال دخانیات\_مواد روانگردان و مواد مخدر

بر هیچ کس پوشیده نیست که مصرف مواد مخدر و استعمال دخانیات چه آسیب هایی برای فرد معتاد و اطرافیان او و همچنین جامعه دارد. طبق گفته ای هر معتاد در طول عمر خود ۱۰ نفر را معتاد می کند. با توجه به مصاحبه ناصر اصلانی معاون ستاد مبارزه با مواد مخدر در کشور ما دو میلیون و هشتصد هزار نفر معتاد رسمی داریم و تخمین زده میشود که یک میلیون و چهارصد هزار نفر نیز معتاد شناسایی نشده نیز وجود داشته باشد به جد میشود گفت که استعمال مواد مخدر و روانگردان ها یکی از اصلی ترین آسیب های اجتماعی است که بیش از از دویست کشور دنیا را درگیر خود کرده است. مراکز نظامی و آموزشی هم با توجه به ضرر های ناشی از استعمال مواد مخادر و روانگردان در جهت مانع تراشی اعتیاد سربازان قدم برداشته اند. در نظر سنجی که در بدو ورود به خدمت سربازی در یادگاه هی آموزشی استان تهران نشان داد که ۵٪ افراد سیگار مصرف میکردند ۴۰۷۲٪ دیگر نیز حداقل ۱ بار سیگار مصرف کرده اند در ۵۱٪ موارد حداقل یک نفر از اعضای خانواده سیگاری بوده و ۶۰۵۵٪ آنها حداقل یک دوست نزدیک سیگاری داشته اند همچنین بین سن و میزان تحصیلات با مصرف سیگار رابطه ی همبستگی وجود داشت (حیدرنیا وهمکاران ۱۳۷۸) بین مدت زمان خدمت سربازی، سطح تحصیلات فرد، سطح تحصیلات پدر مادر، محل زندگی، بومی بودن یا نبودن، سطح درآمد خانواده، نحوه گذراندن اوقات فراغت، مصرف مواد مخدر و داشتن دوستان سیگاری با مصرف سیگار رابطه معنادار مشاهده شد. اما چنین رابطه ای بین مصرف سیگار و سن، وضعیت تاهل، طلاق والدین، اشتغال، مصرف الکل، تمایل به انجام امور خطرناک، شرکت در گروه های سیگاری و مصرف سیگار در خانواده وجود نداشت. همچنین تشویق دوستان و تنیدگی ناشی از بیکاری و ناکامی های عشقی مهمترین عوامل گرایش به سیگار پیش از سربازی و تنیدگی نگهداری تعارف سیگار از سوی دوستان و تنیدگی های مختلف همچون ترس از نداشتن آینده روشن و دوری از خانواده مهمترین عوامل گرایش به مصرف سیگار در زمان سربازی بودند (سجادی و همکاران ۱۳۸۸) طبق بند ماده ۷ بخش نامه شماره ۴۱/۲/۰۸/۷۰۵/۲۸ مورخه ۳/۱۱/۸۳ مربوط به مقررات انضباطی کارکنان وظیفه: استعمال دخانیات که زمینه ساز مصرف دیگر مواد مخدر میباشد برای کارکنان وظیفه به ویژه در محیط کاری و مجامع عمومی مطلقاً ممنوع میباشد. سازمان خدمت وظیفه عمومی در جهت ترک اعتیاد کارکنان وظیفه معافیت موقت ۶ ماهه را در دستور کار خود قرار داد بر اساس تبصره ۳ ماده ۳۹ قانون خدمت وظیفه

عمومی کسانی که به مواد مخدر اعتیاد دارند مشمول بند ۳ این ماده (مبنی به افرادی که به علت عدم رشد یا ابتلا به بیماری موقتا قادر به انجام خدمت دوره‌ی ضرور نیستند) به هنگام معاینه شناسایی و ازسوی واحد‌های وظیفه عمومی برای ترک اعتیاد به مدت حداکثر ۶ ماه به مراجعه ذی ربط معرفی میگردند

## بخش دهم: بررسی جرم سرقت در این وادی

یکی از شاخص ترین جرم مجموع جرایم علیه اموال و مالکیت اشخاص سرقت است قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ در ماده ۲۶۷ متذکر میشود که سرقت عبارت از ربودن مال مطعلق به غیر است تقسیم بندی که قانون مجازات اسلامی از سرقت ارایه داده دو نوع است:

۱. سرقت حدی

۲. سرقت های تعذیری

سرقت حدی نوعی سرقت است که مجازات آن بسته به دفعات سرقت قطع انگشتان و قطع دست میباشد و چون سرقت های موجب تعذیر مربوط به مقاله میباشد برای جلوگیری از اطاله کلام از سرقت موجب حد عبور میکنیم.

سرقت موجب تعذیر: سرقت موجب تعذیر به سرقتی گفته میشود که سارق شرایط اجرای حد را ندارد به همین دلیل قاضی او را تعذیر میکند. اکثر سرقت هایی که در کشور انجام میشود مجازات تعذیری دارند و تنها به شمار انگشتان دست سرقت حدی صورت میگیرد.

سرقت های تعذیری به سه بخش می باشد:

۱. سرقت ساده

۲. سرقت مخل نظم

۳. سرقت مشدد تقسیم میشود

الف- سرقت ساده: عنصر قانونی سرقت ساده، ماده ۶۶۱ قانون مجازات اسلامی می باشد. سرقتی است که دارای ارکان و شرایط عمومی است و هیچیک از شرایط سرقت حدی یا سرقت مشدد را ندارد. البته اگر میزان مجازات را مبنای ساده و مشدد بودن سرقت قرار دهیم، سرقت موضوع ماده ۶۶۵ قانون مجازات اسلامی که کمترین را دارد سرقت ساده خواهد بود.

ب- سرقت مخل نظم: ماده ۲۷۶ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ سرقت مخل نظم را که نوعی سرقت تعزیری می باشد. «سرقتی که فاقد شرایط اجرای حد می باشد و موجب اخلال در نظم با خوف شده را بیم تجری مرتکب یا دیگران باشد، اگر چه شاکی نداشته یا گذشت نموده باشد، موجب حبس تعزیری از یک تا پنج سال خواهد بود» اطلاق این ماده شامل سرقت های تعزیری ساده و مشدد می شود.

ج- سرقت مشدد: منظور از سرقت مشدد، هرگونه سرقتی است که مقرون به یک یا چند عامل از عوامل تشدید مجازات بوده و مجازات آن شدیدتر از مجازات سرقت ساده باشد و شرایطی را نیز داشته باشد که در قانون پیش بینی کرده است. این شرایط، حصری می باشد و نمی توان عامل دیگری غیر از عوامل پیش بینی شده در قانون را عامل تشدید مجازات قرارداد، عوامل تشدید مجازات که در مواد ۶۵۱ تا ۶۶۰ قانون مجازات اسلامی بیان شده اند که عبارتند از سرقت در شب، تعدد سارقان، سرقت مسلحانه، بالا رفتن از دیوار، شکستن حرز، استفاده از عنوان با لباس مستخدم دولت، مامور دولتی قلمداد کردن، بکاربردن کلید ساختگی، سرقت از محل مسکونی، سرقت همراه با آزار یا تهدید، سرقت از محل های عمومی، مستخدم، شاگرد و کارگر بودن سارق، سرقت به اقتضای شغل، کیف زنی یا جیب بری و امثال آن، سرقت در مناطق بحرانی، سرقت آب، برق و گاز و تلفن.

برای تحقق جرم سرقت سه عنصر اصلی ضرورت دارد:

عنصر مادی: در جرم سرقت عنصر مادی به شکل ربودن به معنای جابه جا کردن و برداشتن و استیلاء بر آن مال و همچنین پنهانی بودن عمل ربایش می باشد، بنابراین لازمه جرم سرقت این است که سارق بدون رضایت مالک یا متصرف به صورت علنی و یا مخفیانه مبادرت به بردن مال دیگری بنماید.

عنصر معنوی: همان قصد ارتکاب جرم است که علاوه بر سوء نیت عام، قصد تملک بعنوان سوء نیت

خاص لازم و ضروری است. برای تحقق جرم سرقت وجود قصد مجرمانه و علم سارق بر مال غیر بودن مال مسروقه حائز اهمیت است بنابراین جرم سرقت یک جرم عمومی است که همواره با سوء نیت محقق می شود.

عنصر قانونی: همان اصل قانونی بودن جرم و مجازاتهاست و آن اینکه باید قانونگذار موضوعی را جرم بداند تا بتوان مرتکب را مجازات کرد و با نبودن عنصر قانونی نمی توان مرتکب فعل را مجازات نمود. بنابراین قانون مجازات اسلامی مهمترین عنصر قانونی جرم است که تفسیر مجازات هر نوع سرقت را جداگانه بیان داشته که در این مطالب به دلیل محدودیت جایی برای توضیح نیست.

### بند اول: سرقت اموال نظامی کشور

مراکز نظامی و انتظامی هم مانند تمامی سیستم ها و ارگان هایی که هدف مشترکی دارند\_ اصل را به حفظ اموال و اسناد طبقه بندی شده و غیر طبقه بندی شده میگزارند\_ و همواره با متخلفین به جد برخورد قانونی مینمایند.

### بند دوم: سرقت اشیاء و اموال نظامی توسط نظامیان

سرقت اسلحه و مهمات توسط نظامیان که طبق ماده ۸۸ قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ مجازات آن حبس از ۲ تا ده سال است و منظور از سلاح اعم از گرم و سرد است. سرقت وسایل و لوازم نظامی (غیر از اسلحه و مهمات) توسط نظامیان که طبق ماده ۸۹ قانون مذکور مجازات آن حبس ۱ تا ۵ سال است. زمان و موقعیت وقوع سرقت، مسلح بودن سارقین و یا هتک حرز: ماده ۹۰ قانون مذکور که میزان مجازات آن حبس از ۳ تا ۱۵ سال است. در فرض داشتن سلاح ظاهر یا باطن، گرم یا سرد، استفاده از آن شرط نیست و اگر سارقین متعدد باشند، مسلح بودن یکی از آنها کافی است که اقدام همگی مشمول این ماده قرار بگیرد.

### بخش یازدهم: نمونه حکم تسلیم اسلحه و مهمات جنگی توسط سرباز

حسب محتویات پرونده، مأمورین فرماندهی انتظامی شهرستان ساعت ۱۸/۵۰ مورخه ۱۳۸۸/۱۱/۱۲ در اجرای حکم شماره ۸۷۹۳/۰۶۰۱۱۴/۱۵/۸۸ دادستان عمومی و انقلاب شهرستان استان، جهت



دستگیری متهمین شرور و اراذل و اوباش به نامان ی.ک.ک. و غیره اقدام نموده که متهمین با پرتاب نارنجک جنگی و شلیک چندین عدد تیر کلاشینکف چند نفر از مأمورین، مجروح و یک نفر گروگان گرفته‌اند. سرباز وظیفه الف.ق. فرزند الف. نیز که احدی از مأمورین اکیپ بود، با تهدید متهمان مواجه و سلاح و مهمات خود را تسلیم می‌نماید. پرونده به دادسرای نظامی استان ارسال که شعبه اول بازپرسی دادسرای نظامی استان ارجاع و بازپرس مرجوع‌الیه با استناد به اصل ۱۷۲ قانون اساسی و تبصره ۲ ماده یک قانون دادرسی نیروهای مسلح مصوب سال ۱۳۶۱ و ماده ۱۵ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری و استدلال به اینکه به لحاظ مسبوق بودن موضوع به دستور و حکم قضایی دادسرای عمومی و انقلاب شهرستان، ضابط دادگستری محسوب، لذا قرار عدم صلاحیت به اعتبار و شایستگی دادسرای عمومی و انقلاب شهرستان صادر و اعلام و پرونده به آن مرجع ارسال داشته است. دادستان دادسرای عمومی و انقلاب شهرستان طی دادنامه شماره ۱۳۹۱/۴/۲۰-۰۰۷۴۰۰۴۰۰ موضوع اتهامی را مربوط به ضابطین تشکیلات قضایی ندانسته و با استناد ماده ۴ و بند ۸ ذیل همین ماده و اصل ۱۷۲ قانون اساسی و تبصره ۲ ماده یک قانون دادرسی نیروهای مسلح و مواد ۱۶ و ۱۸ و ۵۸ قانون آیین دادرسی کیفری خود را صالح به رسیدگی ندانسته و قرار عدم صلاحیت به اعتبار و شایستگی دادسرای نظامی صادر و اعلام که به لحاظ حدوث اختلاف پرونده به دیوان عالی کشور ارسال و جهت رسیدگی به این شعبه ارجاع شده است. هیأت شعبه به تاریخ بالا تشکیل جلسه داده و پس از قرائت گزارش آقای کرمی عضو ممیز اوراق پرونده و اخذ نظریه کتبی صادر جناب آقای خانی دادیار محترم دادسرای دیوان عالی کشور مبنی بر اینکه با توجه به صلاحیت ذاتی محاکم، تقاضای اتخاذ تصمیم شایسته دارم.

#### رای دیوان

همان‌طوری که تبصره ۲ ماده ۱ قانون دادرسی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۴/۲/۲۲ با اصلاحات بعدی مقرر می‌دارد جرائمی که مأمورین در مقام ضابط دادگستری مرتکب شده باشند، در محاکم عمومی رسیدگی می‌شود؛ لذا چیزی که در مانحن‌فیه واقع شده، این است که مأمورین در اجرای حکم شماره ۸۷۹۳/۰۶۰۱۱۴/۱۵/۸۸ دادستان عمومی و انقلاب شهرستان استان مبادرت به اقدام برای دستگیری متهمان نموده که منتهی به درگیری مسلحانه و سپس تسلیم متهم و ارائه سلاح و مهمات مربوطه به اشرار گردیده است. بنابراین عمل نامبردگان از مصادیق تبصره ۲ ماده

یک مرقوم تلقی می‌گردد. لذا با پذیرش استدلال بازپرس شعبه اول دادسرای نظامی استان، مبنی بر صلاحیت رسیدگی دادسرای عمومی و انقلاب شهرستان در رسیدگی به موضوع مطروحه، بدین وسیله حل اختلاف می‌گردد.

رئیس شعبه ۲۹ دیوان عالی کشور - عضو معان

### بخش دوازدهم: سرقت اسناد دفاتر ثبت و ضبط نیروهای مسلح

سرقت نوشته‌ها، اسناد، اوراق یا دفاتر یا مطالبی که در دفاتر ثبت و ضبط نیروهای مسلح مندرج یا در اماکن نظامی محفوظ یا نزد اشخاص سپرده شده است، اوراق یا دفاتر یا مطالبی که در دفاتر ثبت و ضبط نیروهای مسلح مندرج یا در اماکن نظامی محفوظ یا نزد اشخاص سپرده شده است، توسط نظامیان که طبق ماده ۹۱ قانون مذکور میزان مجازات آن حبس از ۲ تا ده سال می‌باشد و بنابر تبصره ماده مذکور چنانچه امانت دار یا مستحفظ مرتکب جرم موفق شود به حبس از ۳ تا ۱۵ سال محکوم می‌شود. قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح در مجموعه مواد ۸۸ تا ۹۲ اینگونه جرم سرقت کارکنان پایبند و وظیفه را مورد بررسی و مجازات قرار میدهد.

ماده ۸۸ - هر نظامی که اسلحه و مهمات و مواد منفجره متعلق به دولت یا در اختیار دولت را سرقت نماید به حبس از دو تا ده سال محکوم می‌شود.

ماده ۸۹ - هر نظامی که وسائل و لوازم نظامی (غیر از سلاح و مهمات و مواد منفجره) و وجوه و اجناس یا اشیاء متعلق به دولت یا آنچه در اختیار نیروهای مسلح است را سرقت نماید به حبس از یک تا پنج سال محکوم می‌گردد.

ماده ۹۰ - هر گاه بزه‌های ارتكابی مذکور در مواد (۸۸) و (۸۹) این قانون در موقع اردو کشی یا ماموریت آماده باش رزمی یا عملیات رزمی یا در منطقه جنگی باشد یا سرقت آن در ماموریت محوله یگان، موثر و در آن ایجاد اخلال نماید و یا یک یا چند نفر از آنان در حین سرقت حامل سلاح ظاهر یا مخفی باشند یا حرز را شکسته باشند مرتکبان به حبس از سه تا پانزده سال محکوم می‌گردند.

ماده ۹۱ - هر نظامی بعضی یا کل نوشته‌ها یا اسناد یا اوراق یا دفاتر یا مطالبی که در دفاتر ثبت و ضبط

نیروهای مسلح مندرج یا در اماکن نظامی محفوظ یا نزد اشخاصی که رسماً مامور حفظ آنها هستند سپرده شده را بریاید به حبس از دو تا ده سال محکوم می شود.

تبصره ۱ - چنانچه امانت دار یا مستحفظ مرتکب جرم فوق شود به حبس از سه تا پانزده سال محکوم می گردد.

تبصره ۲ - هر گاه در اثر بی احتیاطی، بی مبالاتی یا عدم رعایت نظامات دولتی توسط مباشر ثبت و ضبط اسناد یا امانت دار و مستحفظ، جرم فوق واقع و یا اسناد و مدارک و نوشتجات مفقود یا معدوم یا تخریب گردد مرتکب به حبس از شش ماه تا سه سال محکوم می گردد.

ماده ۹۲ - هر گاه بزه های فوق موجب اخلال در نظام (بهم خوردن امنیت کشور) و یا شکست جبهه اسلام گردد، مرتکب به مجازات محارب محکوم می شود

### بخش سیزدهم: عوامل موثر بر پیشگیری از سرقت

۱. اسناد طبقه بندی شده محرمانه را دور از چشم نگه دارید. نامه ها و پوشه ها و همچنین اشیای بهادار را روی صندلی اتومبیل رها نکنید.

۲. درها و پنجره های اتاق خود را قفل کنید حتی زمانی که در اتاق خود هستید بهتر است برای پنجره ها از حفاظ فلزی استفاده کنید.

۳. اگر متوجه شدید که شخصی در مقابل دفتر محبط نیازمند نگرهباتی و غیره پرسه میزند و مشکوک به نظر میرسد مداخله کنید اتومبیل شخصی را در پارکینگ و مکان های شلوغ پارک کنید.

۴. فهرستی دقیق و بروز از تمام اموال اداره و شخصی موجود در محل کار را نوشته و روی دیوار نصب کنید.

۵. اطمینان حاصل نمایید که همه افرادی که در سیستم و در بخش شما کار میکنند سوپیشینه ندارند و آزمایش عدم مصرف مواد مخدر را دادند.

۶. سعی نمایید با همه رابطه ی دوستی برقرار کنید و با کسی مخاصمه نداشته باشید.

۷. سیستم صندوق پیشنهادها انتقادها داشته باشید و باری افتد مثبت در بخش پاداش دهید.

۸. استفاده از قفل های کتابی به جای قفل های سویچی.

۹. از کلید اتاق کار خود را به افراد غیر مطمئن ندهید و همچنین رمز گاوصندوق را به کسی ندهید.

### بخش چهاردهم: نمونه حکم سرقت اسلحه توسط سرباز و استوار

شماره دادنامه: ۹۲۰۹۹۷۰۹۰۹۴۰۰۰۱۸ به تاریخ: ۱۳۹۲/۰۱/۰۶

خلاصه جریان پرونده

حسب محتویات پرونده به دنبال مفقودی یک قبضه اسلحه کلاشینکف که تحویل نظامی (ع.الف.) بوده پرونده ای در دادسرای نظامی فارس تشکیل و به بازپرس محترم شعبه سوم دادسرای ارجاع گردیده است که ایشان پس از انجام تحقیق پیرامون موضوع از متهمین و مطلعین که مشخص شده اسلحه توسط استوار (ر.ق.) سرقت و او به اتفاق سرباز (م.ب.) نزد آقای (ق.م.) رفته و سلاح را به او داده و وی سلاح را مخفی نموده که در نهایت اسلحه کشف و تحویل گردیده است. مجرمیت استوار (ر.ق.) را در سرقت اسلحه و وظیفه (م.ب.) را در کتمان حقیقت و آقای (ق.م.) را در اختفاء مال مسروقه احراز و پرونده با صدور کیفرخواست نسبت به نامبردگان به دادگاه ارسال و به شعبه اول دادگاه نظامی یک استان فارس ارجاع و در خصوص اتهام نظامی (ع.الف.) دایر به سهل انگاری منجر به مفقودی اسلحه چون سلاح پیدا شده و جرم تحقق نیافته، به علت عدم احراز وقوع بزه، قرار منع تعقیب صادر شده است. دادگاه مرجوع الیه پس از تشکیل جلسه دادرسی و اخذ دفاعیات متهم این ختم رسیدگی را اعلام و به شرح ذیل مبادرت به صدور رای نموده است: در خصوص اتهام استوار (ر.ق.) دایر بر سرقت سلاح متعلق به دولت با توجه به محتویات پرونده با اقرار متهم به برداشتن اسلحه و تحویل آن به آقای (ق.م.) جهت نگهداری و دفاعیات بلاوجه وی مبنی بر اینکه قصد وی از نظر داشتن سلاح تحویل به پاسگاه بوده تا در صورت جلسه به عنوان کشفیات پاسگاه منظور شود در حالی که فرمانده پاسگاه در زمانی نزدیکی پس از آن در محل حاضر شده و مراتب را به وی نگفته و پس از گذشت ۶ روز آن هم پس از اطلاع سرباز (ب.) به حفاظت و بر ملا شدن موضوع مراتب را بیان نموده، با تغییر عنوان اتهامی از سرقت اسلحه متعلق به دولت، با عنایت به اینکه از تعلق سلاح به دولت اطلاعی

نداشته به سرقت، ارتکاب بزه انتسابی محرز بوده و مستندا به ماده ۶۶۱ قانون مجازات اسلامی وی را به یک سال حبس تعزیری و ۵۰ ضربه شلاق محکوم می نماید. در خصوص اتهام سرپاز (م.ب.) دایر بر کتمان حقیقت، نظر به اینکه وی وظیفه‌ای در خصوص گزارش موضوع نداشته و کتمان حقیقت در مواردی جرم محسوب می شود چه نظامی به مناسبت انجام وظیفه مکلف به ارائه گزارش باشد؛ به لحاظ عدم احراز بزه مستندا به اصل ۳۷ قانون اساسی از اتهام انتسابی تبرئه می شود. در خصوص اتهام آقای (ق.م.) دایر بر اختفاء مال مسروقه با توجه به اقرار وی به اصل اخلاق و اختفاء آن و دفاعیات بلاوجه وی مبنی بر اینکه از مسروقه بودن آن اطلاعی نداشته؛ در حالی که سلاح در شکاف کوه مخفی نموده، ارتکاب بزه انتسابی محرز و مستند به ماده ۶۶۲ قانون مجازات اسلامی با لحاظ کیفیت مخففه از جمله عدم سابقه و متاهل بودن، وی را به ۵ میلیون ریال جزای نقدی بدل از حبس و چهل ضربه شلا محکوم می نماید. در ذیل رای اشاره شده رای صادره ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظر در دادگاه نظامی یک هم عرض می باشد.



## منابع و مآخذ

- گرجی، ابولقالم و دیگران (۱۳۸۲). دیات ج اول، چ دوم، تهران: انتشارات تهران
- پرادل، ژان (۱۳۸۱). تاریخ اندیشه های کیفری، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی تهران: انتشارات سمت
- نور بهار رضا (۱۳۸۶). زمینه ی جرم شناسی چاپ سوم تهران کتابخانه ی گنج دانش
- حیدرنیا علیرضا، غفرانی پور فضل اله، بابایی روحی غلامرضا، رمضان خانی علی (۱۳۷۸) (بررسی شیوع سیگار کشیدن در نوجوانان و جوانان هنگام ورود به دوره سربازی)
- سجادی احمدعلی، ایزدی مرتضی، وغفوریان علیرضا تاثیر آموزش بر میزان آگاهی سربازان درباره خطرات استعمال دخانیات (۱۳۸۸)
- ابراهیمی، شهرام (۱۳۹۱). جرم شناسی پیشگیری، ج اول، چ دوم، تهران: انتشارات میزان.
- اردبیلی، محمدعلی (۱۳۷۹). حقوق جزای عمومی، ج اول، تهران: انتشارات میزان ۹-
- انجمن روانشناسی آمریکا (۱۳۹۴). راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، ترجمه سید یحیی سید محمدی، ویراست پنجم، تهران: انتشارات روان، چ چهارم.
- پرادل، ژان (۱۳۸۱). تاریخ اندیشه های کیفری، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران: انتشارات سمت.
- پالمر، استفان (۱۳۹۰). روانشناسی خودکشی، ترجمه بهرام مرادیان و زینب میرحسینی، تهران: انتشارات آوای نور.
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۶۳). میزان فی تفسیر میزان، ترجمه محمدباقر موسوی، ج چهارم، قم: دفتر تالیفات اسلامی.
- طوسی، محمد بن حسین (۱۴۰۷ق). الخلاف، ج سوم، قم: مؤسسه النشر الاسلامی.
- کاتوزیان، ناصر (۱۳۸۴). فلسفه حقوق، ج اول، تهران: انتشارات شرکت سهامی انتشار
- کی نیا، مهدی (۱۳۸۴). مبانی جرم شناسی، چ هفتم، دوره ۳ جلدی، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- مصباح یزدی، محمدتقی (۱۳۸۷). نظریه سیاسی اسلام: قانونگذاری، قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی
- IRVINE , E. E. , BAGNALASTA , M. , MARCON , C. , MOTTA , C. ,

- TESSARI , M. , FILE , S. E. , CHIAMULERA , C(۲۰۰۱) NICOTINE SELF ADMINISTRATION AND WITH DRAWAL: MODULATION OF ANXIETY IN THE SOCIAL INTERACTION TEST IN RATS. PSYCHOPHARMACOLOGY , ۱۵۳ (۳): ۳۱۵-۳۲۰
- LAM, T. H., STEWART, S. M., & HO, L. M(۲۰۰۱) PREVALENCE AND CORRELATES OF SMOKING AND SEXUAL ACTIVITY AMONG HONG KONG ADOLESCENTS. JOURNAL OF ADOLESCENT HEALTH, ۲۹, ۳۵۲-۵۸.
  - Mazokopakis, E.E., Vlachonikolis, I.G., Lionis, C.D(۲۰۰۳) Smoking behavior of Greek warship personnel. Mil Med, ۹۲۹-۳۳:)۱۱(۱۶۸
  - Moore RS, Cunradi CB, Ames GM(۲۰۰۴) Did substance use change after September ۱۱th? An analysis of a military cohort. Mil Med.۱۶۹:۸۲۹-
  - THE GLOBAL YOUTH TOBACCO SURVEY COLLABORATIVE GROUP(۲۰۰۲) TOBACCO USE AMONG YOUTH: A CROSS COUNTRY COMPARISON. TOBACCO CONTROL, ۱۱, ۲۵۲-۷۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی  
 رتال جامع علوم انسانی